ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

28. června 2007 *

Ve věci C-331/05 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora, podaný dne 2. září 2005,

Internationaler Hilfsfonds eV, se sídlem v Rosbachu (Německo), zastoupená H. Kalteneckerem a S. Krügerem, Rechtsanwälte,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

přičemž další účastnicí řízení je:

Komise Evropských společenství, zastoupená M.-J. Jonczy a S. Fries, jako zmocněnkyněmi, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

* Jednací jazyk: němčina.

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, P. Kūris, K. Schiemann (zpravodaj), L. Bay Larsen a J.-C. Bonichot, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,
vedoucí soudní kanceláře: B. Fülöp, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. listopadu 2006,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 28. března 2007,

vydává tento

Rozsudek

1 Svým kasačním opravným prostředkem se Internationaler Hilfsfonds eV (dále jen „IH“) domáhá zrušení usnesení Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 11. července 2005, Internationaler Hilfsfonds v. Komise (T-294/04, Sb. rozh. s. II-2719, dále jen „napadené usnesení“), kterým Soud zamítl jako zjevně neopodstatněnou její žalobu podle čl. 288 druhého pododstavce ES, která směřovala k tomu, aby byla Komisi Evropských společenství uložena náhrada údajně utrpěné újmy v podobě nákladů na advokáta vynaložených v souvislosti se třemi řízeními o stížnosti před Evropským veřejným ochráncem práv.

Právní rámec

2 Dne 9. března 1994 přijal Evropský parlament rozhodnutí 94/262/ESUO, ES, Euratom o pravidlech a obecných podmínkách pro výkon funkce veřejného ochránce práv (Úř. věst. L 113, s. 15; Zvl. vyd. 01/01, s. 283).

3 Podle čl. 1 odst. 3 rozhodnutí 94/262 nesmí veřejný ochránce práv zasahovat do žádného soudního řízení ani zpochybňovat důvodnost soudního rozhodnutí.

4 V souladu s čl. 2 odst. 6 tohoto rozhodnutí není stížnostmi podanými veřejnému ochránci práv dotčen běh lhůt k podání opravných prostředků v soudních nebo správních řízeních.

5 Kromě toho podle čl. 2 odst. 7 uvedeného rozhodnutí, musí-li veřejný ochránce práv z důvodů probíhajícího či ukončeného soudního řízení v téže věci prohlásit nějakou stížnost za nepřípustnou nebo ukončit její zkoumání, výsledky šetření, které případně již provedl, se odkládají.

Skutečnosti předcházející sporu

6 Skutkový základ sporu byl vyložen v napadeném usnesení následujícím způsobem:

„6 Žalobkyně je nevládní organizací (NO) podle německého práva, která podporuje uprchlíky, oběti válek a katastrof. V letech 1993 až 1997 předložila Komisi šest žádostí o spolufinancování akcí.

7 Při přezkumu prvních žádostí usoudily útvary Komise, že žalobkyně, jelikož nesplňuje obecné podmínky pro spolufinancování projektů, není způsobilá pro poskytnutí podpor udělovaných NO. Žalobkyně o tom byla informována dopisem ze dne 12. října 1993. Dopisem ze dne 29. července 1996 Komise vysvětlila hlavní důvody, které ji vedly k závěru, že žalobkyně nemůže být považována za způsobilou NO.

8 Dne 5. prosince 1996 předložila žalobkyně Komisi nový projekt. Upravená verze tohoto projektu byla Komisi předložena na základě nové žádosti v září 1997. Komise nerozhodla o těchto nových žádostech o spolufinancování, majíc za to, že rozhodnutí ze dne 12. října 1993 o nezpůsobilosti žalobkyně zůstává platné.

9 Žalobkyně tedy podala tři stížnosti k Evropskému veřejnému ochránci práv, jednu v roce 1998 [stížnost č. 338/98/VK] a druhé dvě v roce 2000 [stížnosti č. 1160/2000/GG a 1613/2000/GG]. Tyto stížnosti se v zásadě týkaly dvou aspektů, totiž otázky přístupu žalobkyně ke spisu a otázky, zda Komise řádně přezkoumala žádosti žalobkyně.

10 Co se týče přístupu ke spisu, došel Evropský veřejný ochránce práv ve svém rozhodnutí ze dne 30. listopadu 2001 k závěru, že seznam dokumentů předložených Komisí žalobkyni k nahlédnutí nebyl úplný, že si Komise bezdůvodně ponechala určité dokumenty, a že tudíž toto chování Komise

může představovat případ nesprávného úředního postupu. Navrhl Komisi, aby umožnila přiměřený přístup ke spisu. K nahlédnutí do spisu došlo v prostorách Komise dne 26. října 2001. Evropský veřejný ochránce práv mimo jiné zjistil případ nesprávného úředního postupu ve skutečnosti, že žalobkyně nedostala možnost být formálně vyslechnuta ohledně informací obdržených Komisí od třetích osob, informací, které byly použity za účelem přijetí rozhodnutí proti ní.

11 Co se týče otázky, zda žádosti žalobkyně byly řádně přezkoumány, došel Evropský veřejný ochránce práv jiným rozhodnutím, vydaným také dne 30. listopadu 2001, k závěru, ohledně zohlednění určitých informací od třetích osob Komisí, že takový přezkum nebyl proveden. Mimoto ve svém rozhodnutí ze dne 11. července 2000 Evropský veřejný ochránce práv učinil kritickou poznámku, která se týkala skutečnosti, že Komise nechala uběhnout příliš dlouhou lhůtu před tím, než zaslala písemně důvody, které ji vedly v roce 1993 k rozhodnutí o nezpůsobilosti žalobkyně. Konečně co se týče skutečnosti, že Komise nevydala formální rozhodnutí o žádostech podaných žalobkyní v prosinci 1996 a v září 1997, Evropský veřejný ochránce práv ve svém rozhodnutí ze dne 19. července 2001 doporučil Komisi, aby o těchto žádostech rozhodla do 31. října 2001.

12 Aby vyhověla doporučení Evropského veřejného ochránce práv, zaslala Komise žalobkyni dopis s datem 16. října 2001 zamítající tyto dva projekty podané v prosinci 1996 a v září 1997 z důvodu nezpůsobilosti spolufinancování žalobkyně.

13 Návrhem došlým dne 15. prosince 2001 podala žalobkyně žalobu proti dopisu ze dne 16. října 2001. Rozsudkem ze dne 18. září 2003, Internationaler Hilfsfonds v. Komise (T-321/01, Recueil, s. II-3225), zrušil Soud rozhodnutí Komise ze dne 16. října 2001, kterým byly zamítnuty žádosti žalobkyně o spolufinancování z prosince 1996 a září 1997, a uložil žalované náhradu nákladů řízení.

14 Ve své žalobě žalobkyně také požadovala po žalované náhradu nákladů vzniklých v průběhu řízení před Evropským veřejným ochráncem práv. Ve svém rozsudku Soud rozhodl, že náklady vynaložené v řízeních před Evropským veřejným ochráncem práv nemohou být považovány za nutné výdaje ve smyslu čl. 91 písm. b) jednacího řádu Soudu, a tudíž nejsou nahraditelné."

Řízení před Soudem a napadené usnesení

7 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 23. července 2004 podala IH žalobu směřující k tomu, aby bylo Komisi uloženo zaplatit jí částku 54 037 eur jako náhradu utrpěné majetkové újmy v podobě nákladů na advokáta vynaložených v souvislosti se třemi řízeními o stížnosti před veřejným ochráncem práv.

8 Napadeným usnesením Soud zamítl žalobu IH jako zjevně neopodstatněnou.

9 Soud toto zamítnutí v zásadě odůvodnil tím, že neexistuje příčinná souvislost mezi chováním orgánu a uplatňovanou škodou, protože jednak byla volba obrátit se na veřejného ochránce práv před podáním žaloby k Soudu svobodnou volbou IH, a jednak služby advokáta nebyly nezbytné pro účast na řízeních před veřejným ochráncem práv.

10 V napadeném usnesení Soud začal svou úvahu nejdříve tím, že uvedl, že prostřednictvím orgánu veřejného ochránce práv poskytla Smlouva o ES občanům Unie alternativní prostředek k procesnímu prostředku před soudem Společenství za účelem obrany jejich zájmů. Tento alternativní mimosoudní prostředek odpovídá

zvláštním kritériím a nemá nutně stejný cíl, jako má soudní žaloba. Mimoto nemohou být tyto dva prostředky využity souběžně. I když totiž stížnostmi předloženými veřejnému ochránci práv není dotčen běh lhůt k podání opravných prostředků k soudu Společenství, veřejný ochránce práv musí nicméně ukončit své zkoumání a prohlásit stížnost za nepřípustnou, pokud dotyčný občan současně podal žalobu k soudu Společenství týkající se stejných skutečností. Je tedy na občanovi, aby posoudil, který z těchto dvou dostupných prostředků je způsobilý lépe posloužit jeho zájmům.

11 Dále Soud uvedl, že náklady vynaložené v řízeních před veřejným ochráncem práv nemohou být považovány za nutné výdaje ve smyslu čl. 91 písm. b) jednacího řádu Soudu, a tudíž je není možné nahradit na základě tohoto ustanovení. Měl za to, že se IH v projednávaném případě snažila prostřednictvím žaloby na náhradu škody vymoci náhradu právě těchto nákladů na advokáta vynaložených v rámci řízení před veřejným ochráncem práv a že uznání takových nákladů z titulu náhrady škody by bylo v rozporu s judikaturou Soudu týkající se nenahraditelné povahy uvedených nákladů z titulu nákladů řízení.

12 V této souvislosti se Soud domníval, že na rozdíl od řízení zahájených u soudů Společenství je řízení zahájené před veřejným ochráncem práv koncipováno tak, aby nebylo nutné obrátit se na advokáta. Stačí tedy ve stížnosti uvést skutkové okolnosti, aniž by bylo nutné právně argumentovat. Za těchto okolností svobodná volba občana nechat se zastoupit advokátem v rámci řízení před veřejným ochráncem práv znamená, že je povinen nést osobně příslušné náklady.

13 Kromě toho Soud vyvodil z rozsudku Soudního dvora ze dne 9. března 1978, Herpels v. Komise (54/77, Recueil, s. 585, body 45 až 50), že pokud dotyčná osoba využije služby advokáta před tím, než podá žalobu k soudům Společenství, je to její vlastní volba, která nemůže být v žádném případě přičtena žalovanému orgánu. Za takových okolností jakákoli příčinná souvislost mezi údajnou škodou, tedy vynaloženými náklady na advokáta a činností Společenství nemá právní opodstatněnost.

14 Soud kromě toho zdůraznil, že IH měla svobodnou volbu před tím, než podala žalobu k Soudu, obrátit se na veřejného ochránce práv.

15 V důsledku toho Soud rozhodl, že náklady na advokáta vynaložené před veřejným ochráncem práv nejsou nahraditelné z titulu újmy v rámci žaloby na náhradu škody a rozhodl zamítnout žalobu jako zjevně neopodstatněnou.

K návrhu na znovuotevření ústní části řízení

16 Dopisem došlým Soudnímu dvoru dne 12. dubna 2007 požádala IH na základě článků 61 a 118 jednacího řádu Soudního dvora o znovuotevření ústní části řízení. Tento návrh je odůvodněn údajnou nesoudržností stanoviska generální advokátky.

17 V tomto ohledu, Soudní dvůr může, bez návrhu nebo na návrh generálního advokáta nebo účastníků řízení, nařídit znovuotevření ústní části řízení v souladu s článkem 61 svého jednacího řádu, pokud má za to, že je věc nedostatečně objasněna nebo že musí být rozhodnuta na základě argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán (viz usnesení ze dne 4. února 2000, Emesa Sugar, C-17/98, Recueil, s. I-665, bod 18, a rozsudek ze dne 14. prosince 2004, Swedish Match, C-210/03, Sb. rozh. s. I-11893, bod 25).

18 Tak tomu však není v projednávané věci. Jednak se totiž IH v podstatě omezuje na komentování stanoviska generální advokátky, aniž by se dovolávala skutkových poznatků nebo právních ustanovení, ze kterých generální advokátka vycházela

a které by nebyly mezi účastníky řízení projednány. Krom toho má Soudní dvůr za to, že má v projednávané věci k dispozici všechny poznatky, které jsou nezbytné k jeho rozhodnutí. Není proto namístě nařídit znovuotevření ústní části řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

19 Ve svém kasačním opravném prostředku IH navrhuje, aby Soudní dvůr zamítl napadené usnesení a vrátil věc Soudu nebo uložil Komisi, aby jí zaplatila 54 037 eur. IH rovněž navrhuje, aby byla Komisi uložena náhrada nákladů řízení.

20 Komise navrhuje zamítnutí kasačního opravného prostředku a uložení IH náhrady nákladů řízení.

21 IH vznáší tři důvody kasačního opravného prostředku, které vzhledem k tomu, že spolu úzce souvisí, musí být přezkoumány společně. Jejich podstatou je, že Soud, podle IH, požadoval příliš vysoký stupeň příčinné souvislosti vyžadované pro vznik mimosmluvní odpovědnosti Společenství. Soud v důsledku toho neověřil opodstatněnost argumentace, kterou navrhovatelka uvedla na vysvětlení věcných a právních důvodů, které ji přinutily využít pomoci advokáta v řízeních o stížnosti, které zahájila.

22 Je pravda, jak IH právem uplatnila, že skutečnost, že náklady související s řízeními před veřejným ochráncem práv nejsou nahraditelné podle čl. 91 písm. b) jednacího řádu Soudu, je v zásadě irelevantní pro otázku, zda mohou být tyto náklady předmětem náhrady škody podle čl. 288 druhého pododstavce ES. Jak Soud sám

konstatoval v napadeném usnesení, uvedený článek se použije jen na náklady vzniklé v řízení před Soudem, s vyloučením předcházející fáze. Přitom právo na náhradu nákladů řízení a právo na náhradu škody v zásadě podléhají rozdílným podmínkám a jsou jeden na druhém nezávislé.

23 Pokud jde o požadovanou příčinnou souvislost je mimoto nesporné, že jak jednací řád Soudního dvora, tak jednací řád Soudu stanoví, že náklady řízení vynaložené účastníky řízení jsou nahraditelné jen tehdy, když byly nezbytné pro účely řízení. Příčinná souvislost požadovaná v rámci čl. 288 druhého pododstavce ES je naopak založena tehdy, když je újma přímým důsledkem dotčeného protiprávního aktu (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 4. října 1979, Dumortier frères a další v. Rada, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 a 45/79, Recueil, s. 3091, bod 21, a ze dne 30. ledna 1992, Finsider a další v. Komise, C-363/88 a C-364/88, Recueil, s. I-359, bod 25).

24 Pokud jde o žádost o náhradu majetkové újmy, kterou navrhovatelka údajně utrpěla z důvodu nákladů, které vynaložila k tomu, aby si zajistila poradenství advokáta ve fázi postupu před zahájením soudního řízení upraveného článkem 90 služebního řádu úředníků, Soudní dvůr konstatoval, že zejména vzhledem k tomu, že správa musí obsah správních stížností podaných ve smyslu uvedeného ustanovení vykládat a chápat s veškerou péčí, kterou dobře vybavená velká organizace dluží osobám, které podléhají jejímu režimu, včetně svých zaměstnanců, platí, že ačkoliv není možné dotčeným osobám zakázat, aby si již v této fázi zajistily poradenství advokáta, jedná se o jejich vlastní volbu, která v důsledku toho nemůže být přičtena dotyčnému orgánu. Příčinná souvislost mezi údajnou újmou, a sice náklady na advokáta a aktem dotyčného orgánu, tak neexistuje (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Herpels v. Komise, body 47 až 49).

25 Rovněž náklady vynaložené v rámci podání stížnosti k veřejnému ochránci práv je třeba odlišovat od nákladů vynaložených v rámci soudního řízení.

26 Podání stížnosti k veřejnému ochránci práv jednak v obecném zájmu umožňuje určit případy nesprávného úředního postupu a snažit se je odstranit a jednak umožňuje vyhnout se soudnímu řízení, pokud se veřejnému ochránci práv podaří vyřešit spor mezi stěžovatelem a dotyčným orgánem.

27 Tento postup vyplývá ze svobodné volby dotčených osob. Náklady, které takto svobodně vynaložil stěžovatel, nemohou být tedy považovány za újmu přičitatelnou dotčenému orgánu.

28 Jinak je tomu, pokud jde o náklady vynaložené navrhovatelem, který se rozhodl zahájit soudní řízení, jenž vede, případně prostřednictvím pravomocného rozhodnutí, k uznání jeho práv a ukládá dotčenému orgánu povinnost vyvodit z toho důsledky.

29 Proto z právního hlediska neexistuje žádná příčinná souvislost mezi újmou, kterou údajně utrpěla IH, a jednáním Komise.

30 Proto Soud mohl z tohoto důvodu a aniž by se dopustil nesprávného právního posuzení zamítnout žalobu IH usnesením, které bylo navíc dostatečně odůvodněné.

31 Tento závěr nemůže být vyvrácen samotnou okolností, vznesenou IH, že napadené usnesení bylo vydáno bez ohledu na nedávný rozsudek Soudu, ve kterém tento uložil Komisi náhradu újmy odpovídající kromě jiného nákladům vynaloženým odpůrcem v rámci stížnosti k veřejnému ochránci práv (rozsudek ze dne 17. března 2005, AFCon Management Consultants a další v. Komise, T-160/03, Sb. rozh. s. II-981, body 104 až 107).

32 Z toho vyplývá, že kasační opravný prostředek musí být zamítnut.

K nákladům řízení

33 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu, jenž se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě článku 118 téhož jednacího řádu, se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise náhradu nákladů řízení od IH požadovala a IH neměla ve věci úspěch, je namístě posledně uvedené uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) Kasační opravný prostředek se zamítá.

2) Internationaler Hilfsfonds eV se ukládá náhrada nákladů řízení.

Podpisy.